

Umhverfisstofnun

B.t. Sigurðar Ingasonar

Suðurlandsbraut 24

108 Reykjavík

Sent á netföng ust@ust.is og sigurduri@umhverfisstofnun.is

Garðabær 20. september 2021

HP, PS K-16850

Málið varðar: Tillögur að nýju starfsleyfi fyrir Rio Tinto á Íslandi hf. 2021-2037 og um nýja umhverfsvöktunaráætlun 2021-2029.

Umhverfisstofnun hefur auglýst tillögu að starfsleyfi fyrir Rio Tinto á Íslandi hf. sem gilda á fram á haustið 2037. Samhliða er auglýst drög að umhverfsvöktunaráætlun fyrirtækisins sem gilda á fyrir árin 2021 til 2029. Frestur til athugasemda er til 21. september 2021.

Heilbrigðisnefnd Hafnarfjarðar- og Kópavogssvæðis (HHK) veitti umsögn um fyrri drög að umhverfsvöktunaráætlun s.l. sumar áður en hún fór í formlega kynninu. Umsögn HHK er dagsett 28.7.2021.

Fjallað var ítarlega um tillögur Umhverfisstofnunar á fundi heilbrigðisnefndar þann 30. ágúst s.l. Meðfylgjandi bókanir voru samþykktar:

6.1.1 „Á undanförunum árum og áratugum hefur iðulega verið fjallað um umhverfsvöktun á vegum álversins. Viðamiklar vöktunarmælingar hafa verið gerðar allt frá því að álframleiðsla hófst í Straumsvík og eru mælingar á flúor líklega ein af lengstu samfelldu umhverfis-efna-rannsóknum sem fram hafa farið á Íslandi. En það hefur verið mat nefndarinnar að mikilvægt sé að tekið verði meira mið að byggðaðróun í nágrenni álversins. Leggja eigi faglegt mat á álag frá rekstri álversins á sitt umhverfi þannig að umhverfsvöktun sé ávallt í samræmi við nýjustu tækni og þekkingu.“

6.1.2 „Heilbrigðisnefnd telur að ýmislegt í umhverfsvöktunaráætlun álversins lýsi miklum og góðum metnaði. Þó þurfi áætlunin að taka meiri breytingum frá fyrri áætlun. Í ljósi væntanlegrar byggðaðróunar og þess að ákvæði um þynningarsvæði hefur verið fellt út, að fyrirtækið hafi heimild Umhverfisstofnunar að tvöfalda framleiðsluna og að umhverfsvöktunaráætlunin á að gilda óbreytt til ársins 2029 kallar á að ákvæði sé um endurskoðun áætlunarinnar. Felur nefndin framkvæmdastjóra að koma á framfæri ábendingum þessa efnis. Setja þarf inn tímasett endurskoðunarákvæði í áætlunina. Að eigi síðar en t.d. 1. október 2023 þurfi að liggja fyrir faglegt mat á staðsetningu loftgæðastöðvar á Hvaleyrarholti og á sama tíma þarf að liggja fyrir ítarleg endurskoðun á gróðurvöktun og á bakgrunnsvöktun. Þá óskar heilbrigðisnefnd eftir því að niðurstöðurnar verði sendar nefndinni til skoðunar og umsagnar. Þá þarf að leggja fram raunhæft mat á þörf vöktunar á Garðaholti.“

6.1.3 „Öll áform um stækkun álversins og tvöföldun ársframleiðslu hljóta að kalla á það miklar breytingar í tækni og rekstri að alltaf verður þörf á umhverfismati og endurskoðun starfsleyfis. Rio Tinto á Íslandi hf. verður að bregðast við nýjum veruleika, eftir að ákvörðun um að fella niður skilgreint þynningarsvæði í kringum álverið liggur fyrir. Það verður að geta sýnt fram á með öflugri umhverfsvöktun að álag

reksturs á umhverfið sé innan heimilaðra viðmiðunamarka. Hafnarfjarðarkaupstaður þarf að sömu ástæðu að marka skýrar reglur um notkun húsnæðis í iðnaðarhverfinu næst álverinu. Þá beinir heilbrigðisnefnd því til Umhverfisstofnunar að ákvæði um takmarkaða ábyrgð verði í samræmi við 12. grein í Aðalsamningi, sem staðfestur var með lögum nr. 76/1966.“

Samantekið;

Mat heilbrigðisnefndar er að umhverfismatsáætlunin þurfi að fá mun ítarlegri umfjöllun en hefðbundin umsagnartími geri ráð fyrir. Heilbrigðisnefnd beinir því til Umhverfisstofnunar að Umhverfisvöktunaráætlun álversins verði samþykkt til veggja ára en sá tími verði nýttur til að:

1. Fara í heildar endurskoðun á skipulagi flúorvöktunar í gróðri. Þessar mælingar hafa verið óbreyttar í meira en hálfa öld. Þó mæliserían sé merkileg fyrir langan rannsóknartíma þá á það ekki að koma í veg fyrir að hún verði aðlöguð að breyttri landnýtingu og nýrri þekkingu.
2. Að ákvörðun um staðsetningu og fjölda mælistöðva verði byggð á formlegri þarfagreiningu og mat lagt á núverandi staðarval mælistöðvarinnar á Hvaleyrarholti.

f.h. Heilbrigðisnefndar Hafnarfjarðar og Kópavogs.

Hörður Þorsteinsson
framkvæmdastjóri

Meðfylgjandi úr fundargerð heilbrigðisnefndar frá 30. ágúst 2021.

6.1. Umhverfisvöktunaráætlun Rio Tinto 2021-2029 og auglýsing á starfsleyfi Rio Tinto á Íslandi hf.

Starfsleyfi fyrirtækja sem Umhverfisstofnun gefur út eru jafnan með 16 ára gildistíma. Stofnunin hefur auglýst tillögu að starfsleyfi fyrir Rio Tinto á Íslandi hf. sem mun þá gilda fram á haustið 2037. Samhliða er auglýst drög að umhverfisvöktunaráætlun fyrirtækisins sem gilda á fyrir árin 2021 til 2029. Frestur til athugasemda er til 21. september 2021.

6.1.1. Umsögn heilbrigðiseftirlitsins frá 28. júlí s.l. um drög að umhverfisvöktunaráætlun Rio Tinto á Íslandi 2021-2029.

Lögð fram til kynningar umhverfisvöktunaráætlun Rio Tinto á Íslandi 2021-2029, sem unnin hefur verið samhliða gerð nýs starfsleyfis fyrir fyrirtækið. Umfjöllunin nær til vöktunar loftgæða, veðurfars, gróðurs, vatns og lífríkis sjávar.

Heilbrigðiseftirlitið (HHK) óskaði eftir því við Umhverfisstofnun að fá vöktunaráætlunina til umsagnar áður en hún yrði auglýst. Drög að vöktunaráætluninni bárust HHK og náðu til vöktunar loftgæða, veðurfars, gróðurs, vatns og lífríkis sjávar. Umsögn HHK var send 28. júlí 2021.

Í umsögn HHK voru gerðar fjórar athugasemdir við vöktun loftgæða og gróðurs. Tímabært væri að endurskoða frá grunni vöktun á flúor í gróðri í umhverfi álversins. Grunnur að núverandi vöktun var lagður fyrir liðlega hálfri öld. Á þeim tíma hafa bæði byggð, búskaparhættir og þekking breyst mikið. Var í umsögn HHK m.a. vísað til mastersritgerðar Sigrúnar Hrannar Halldórsdóttur; *Vöktun á loftbornum flúor í gróðri*, að gras sé, svo dæmi sé tekið, almennt ekki sérstaklega heppileg planta til vöktunar og frekar ætti að fjölga tegundum háplantna í vöktunarmenginu.

HHK hafði efasemdir um að núverandi staðsetning loftgæðastöðvarinnar á Hvaleyrarholti sé nægjanlega lýsandi, en af skýrslum megi ráða að vindstefnur frá álverinu á stöðina sé aðeins í um 4% af tíma a.m.k. sum ár. Taldi HHK í sinni umsögn að Umhverfisstofnun ætti að leggja sjálfstætt, faglegt og formlegt mat á það hvar mælistöðvar álversins eigi að vera staðsettar.

Álver eru þekktar uppsprettur fyrir PAH-efni í andrúmslofti og með vísan til nálægðar álversins við íbúðabyggð ætti að vera síst minni þörf vöktun á PAH-efnum frá álverinu í Straumsvík en öðrum álverum á Íslandi.

Vakin var athygli á í umsögninni að þegar litið væri til veðurfars og að flúor í birki mælist hæst á Garðaholti á öllu svæðinu, megi leiða líkur að því að Holtið sé undir álagi. Þar er aukin íbúabyggð áformuð. Garðabær hefur ályktað um aukna umhverfisvöktun á Garðaholti en þess gætti ekki í drögunum að vöktunaráætluninni.

Bókun:

Á undanförunum árum og áratugum hefur iðulega verið fjallað um umhverfisvöktun á vegum álversins. Viðamiklar vöktunarmælingar hafa verið gerðar allt frá því að álframleiðsla hófst í Straumsvík og eru mælingar á flúor líklega ein af lengstu samfelldu umhverfis-efna-rannsóknnum sem fram hafa farið á Íslandi. En það hefur verið mat nefndarinnar að mikilvægt sé að tekið verði meira mið að byggðapróun í nágrenni álversins. Leggja eigi faglegt mat á álag frá rekstri álversins á sitt umhverfi þannig að umhverfisvöktun sé ávallt í samræmi við nýjustu tækni og þekkingu.

6.1.2 Svarbréf Umhverfisstofnunar við athugasemdum HHK frá 28.07.2021 og kynning á umhverfisáætlun samhliða kynningu á nýju starfsleyfi.

Lagðar fram athugasemdir frá Umhverfisstofnun dags. 11.08.2021 þar sem farið er yfir athugasemdir HHK og viðbrögð við þeim.

Bókun:

Heilbrigðisnefnd telur að ýmislegt í umhverfisvöktunaráætlun álversins lýsi miklum og góðum metnaði. Þó þurfi áætlunin að taka meiri breytingum frá fyrri áætlun. Í ljósi væntanlegrar byggðapróunar og þess að

ákvæði um þynningarsvæði hefur verið fellt út, að fyrirtækið hafi heimild Umhverfisstofnunar að tvöfalda framleiðsluna og að umhverfisvöktunaráætlunin á að gilda óbreytt til ársins 2029 kallar á að ákvæði sé um endurskoðun áætlunarinnar. Felur nefndin framkvæmdastjóra að koma á framfæri ábendingum þessa efnis. Setja þarf inn tímasett endurskoðunarákvæði í áætlunina. Að eigi síðar en t.d. 1. október 2023 þurfi að liggja fyrir faglegt mat á staðsetningu loftgæðastöðvar á Hvaleyrarholti og á sama tíma þarf að liggja fyrir ítarleg endurskoðun á gróðurvöktun og á bakgrunnsvöktun. Þá óskar heilbrigðisnefnd eftir því að niðurstöðurnar verði sendar nefndinni til skoðunar og umsagnar. Þá þarf að leggja fram raunhæft mat á þörf vöktunar á Garðaholti.

6.1.3. Starfsleyfistillaga fyrir Rio Tinto á Íslandi hf.

Starfsleyfistillagan var lögð fram til umræðu á fundi nefndarinnar. Í núgildandi leyfi er ákvæði (1.7) er varðar þynningarsvæði vegna loftmengunar. Skilgreining á þynningarsvæði byggði á 22. gr. reglugerðar nr. 787/1999 um loftgæði varðandi brennisteinsdíoxíð og svifryk. Því voru hliðstæð ákvæði sett í Aðalskipulag Hafnarfjarðar. Að ákvörðun Umhverfis- og auðlindaráðuneytis er þetta ákvæði ekki að finna í nýrri starfsleyfistillögu.

Í sömu grein er vísað til *Svæðis takmarkaðrar ábyrgðar* sem gildir varðandi flúoríð. Er þar vísað til ákvæðis 12. greinar í Aðalsamningi, sem staðfestur var með lögum nr. 76/1966, um lagagildi samnings milli ríkisstjórnar Íslands og Swiss Aluminium Ltd., um álbræðslu við Straumsvík. Það ákvæði hefur einnig verið fellt út.

Ársframleiðsla álversins er liðlega 200 þúsund tonn. En leyfið heimilar álverinu að framleiða allt að 460 þúsund tonn á ári. Sú skýringin er gefin að fyrra leyfi álversins hafi hljóðað upp á það magn en ekkert varð af þeirri stækkun. Slíkt heimildarákvæði mun væntanlega hafa áhrif á byggðaþróun á sunnanverðu höfuðborgarsvæðinu.

Bókun:

Öll áform um stækkun álversins og tvöföldun ársframleiðslu hljóta að kalla á það miklar breytingar í tækni og rekstri að alltaf verður þörf á umhverfismati og endurskoðun starfsleyfis. Rio Tinto á Íslandi hf. verður að bregðast við nýjum veruleika, eftir að ákvörðun um að fella niður skilgreint þynningarsvæði í kringum álverið liggur fyrir. Það verður að geta sýnt fram á með öflugri umhverfisvöktun að álag reksturs á umhverfið sé innan heimilaðra viðmiðunamarka. Hafnarfjarðarkaupstaður þarf að sömu ástæðu að marka skýrar reglur um notkun húsnæðis í iðnaðarhverfinu næst álverinu. Þá beinir heilbrigðisnefnd því til Umhverfisstofnunar að ákvæði um takmarkaða ábyrgð verði í samræmi við 12. grein í Aðalsamningi, sem staðfestur var með lögum nr. 76/1966. “